

Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och tre motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen lämnas förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt, det s.k. sanktionsdirektivet.

I propositionen föreslås ett straffrättsligt ansvar för arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige. Oavsett om ett straffrättsligt ansvar krävs ut eller inte föreslås att en fysisk eller juridisk person som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige ska betala en särskild avgift. Det föreslås även bestämmelser om annan särskild rättsverkan av brott, bl.a. frångående av rätt till offentliga stöd och bidrag. Vidare föreslås en lagstadgad rätt för utlänningar som har saknat rätt att vistas i Sverige att få lön och annan ersättning för utfört arbete. Vid en tvist om inestående ersättning ska en presumtion för viss lön och arbetstid gälla. För att underlätta för utlänningen att få rätt till ersättning föreslås att ett förlängt uppehållstillstånd kan beviljas. Speciella ansvarsregler föreslås vid entreprenadförhållanden.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet de gröna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändringen att tidpunkten för lagarnas ikraftträdande bör bestämmas till den 1 augusti 2013. Motionerna avstyrks.

I ärendet finns sju reservationer (S, SD och V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Genomförande av sanktionsdirektivet	6
Reservationer	14
1. Minimilön, punkt 1 (S, V)	14
2. Fråntagande av offentligt stöd m.m. i vissa fall, punkt 2 (SD)	14
3. Presumtion för arbete, punkt 3 (SD)	15
4. Lönegaranti, punkt 4 (SD)	15
5. Inspektioner m.m., punkt 5 (SD)	16
6. Skadestånd m.m., punkt 6 (V)	16
7. Övrigt om genomförande av sanktionsdirektivet, punkt 7 (SD)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	21
<i>Bilaga 3</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Minmilön

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf10 av Eva-Lena Jansson (S).

Reservation 1 (S, V)

2. Fråntagande av offentligt stöd m.m. i vissa fall

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 3.

Reservation 2 (SD)

3. Presumtion för arbete

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige i de delar det avser 5 § 2 med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 augusti 2013.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2012/13:125 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 7.

Reservation 3 (SD)

4. Lönegaranti

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 8.

Reservation 4 (SD)

5. Inspektioner m.m.

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkandena 11 och 13.

Reservation 5 (SD)

6. Skadestånd m.m.

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf9 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (V)

7. Övrigt om genomförande av sanktionsdirektivet

Riksdagen avslår motion
2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 9, 10 och 12.

Reservation 7 (SD)

8. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige i den mån lagförslaget inte omfattar vad utskottet har föreslagit ovan,
 2. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
 3. lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet,
 4. lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. med den ändringen att tidpunkten för lagarna i punkterna 1–4 bestäms till den 1 augusti 2013.
- Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2012/13:125 punkterna 1 i denna del och 2–4.

Stockholm den 30 maj 2013

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (M), Tomas Eneroth (S), Mikael Cederbratt (M), Lars-Arne Staxäng (M), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Hans Backman (FP), Shadiye Heydari (S), Solveig Zander (C), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), David Lång (SD), Eva Lohman (M), Annelie Karlsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Lars Gustafsson (KD) och Christina Høj Larsen (V).

Redogörelse för ärendet

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 18 juni 2009 direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (sanktionsdirektivet). Direktivet trädde i kraft den 20 juli 2009 och skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna den 20 juli 2011.

Sanktionsutredningen överlämnade den 30 september 2010 sitt betänkande EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare (SOU 2010:63).

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och tre motioner som väckts med anledning av propositionen.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet de gröna.

Lagrådet har yttrat sig över förslagen i propositionen.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och de motioner som behandlas i ärendet finns i bilaga 1.

Som ett led i beredningen av ärendet har socialförsäkringsutskottet gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig. Arbetsmarknadsutskottets yttrande finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Genomförande av sanktionsdirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till genomförande av sanktionsdirektivet med den ändringen att lagförslagets ikraftträdande bestäms till den 1 augusti 2013.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden bl.a. om minimilön, strängare straff, högre särskild avgift, tillfälligt uppehållstillstånd och ideellt skadestånd.

Jämför reservationerna 1 (S, V), 2 (SD), 3 (SD), 4 (SD), 5 (SD), 6 (V) och 7 (SD).

Propositionen

I propositionen lämnas förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (sanktionsdirektivet). Enligt direktivet ska medlemsstaterna införa ett förbud för arbetsgivare att anställa tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på territoriet. Vidare ska medlemsstaterna bl.a. säkerställa att arbetsgivare som överträder förbudet ska kunna bli föremål för olika former av sanktioner. Tredjelandsmedborgare som har arbetat under sin olagliga vistelse ska ha rätt till eventuell inestående ersättning från arbetsgivaren. Med anledning av direktivet föreslår regeringen bl.a. följande.

Det bör införas ett straffrättsligt ansvar för arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige. Arbetsgivaren ska kunna dömas till böter, eller när omständigheterna är försvårade, till fängelse i högst ett år. Straffbestämmelsen ska omfatta såväl uppsåtligt som oaktsamt handlande och omfatta alla fall av anställning av en utlänning som saknar rätt att vistas i Sverige.

Oavsett om ett straffrättsligt ansvar krävs ut eller inte föreslår regeringen att en fysisk eller juridisk person som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige ska kunna åläggas att betala en särskild avgift. Avgiften tillfaller staten och ska för varje utlänning utgöra hälften av det prisbasbelopp som gällde när överträdelsen upphörde. Om överträdelsen pågått under en längre tid än tre månader, ska avgiften i stället vara ett helt prisbasbelopp. Avgiften får sättas ned eller efterges, om särskilda skäl talar för det. Arbetsgivare som fullgjort vissa skyldigheter, bl.a. att kontrollera tredjelandsmedborgares rätt till vistelse i landet och underrätta Skatteverket om anställningen, ska inte betala någon särskild avgift.

Den särskilda avgiften ska även omfatta kostnader för utlänningens återvändande till hemlandet. Regeringen anser att en ordning där arbetsgivarna skulle ersätta de faktiska kostnaderna för återvändandet i varje enskilt fall medför mer administrativt arbete för myndigheterna. Regeringen pekar även på att kostnaderna kan komma att variera mycket bl.a. beroende på om utlänningen medverkar till verkställigheten eller inte. Den särskilda avgiften år 2008, som kan beräknas till ca 60 procent av halva prisbasbeloppet, täckte den genomsnittliga återvändandekostnaden med god marginal. En ordning där genomsnittliga kostnader ingår i den särskilda avgiften framstår därför som mest ändamålsenlig.

En upphandlande myndighet kan enligt regeringens bedömning utesluta en arbetsgivare som har dömts för att ha anställt en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige från rätten att delta i offentlig upphandling om det har varit fråga om brott i näringsverksamhet. Uteslutning bör även kunna ske om arbetsgivaren har påförts den särskilda avgiften. Regeringen anser därmed att sanktionsdirektivets bestämmelse om inskränkningar i rätten att delta i offentliga upphandlingar är uppfylld genom gällande rätt. Några författningsändringar behövs därför inte.

Regeringen föreslår i enlighet med sanktionsdirektivet att den som anställer en utlänning som vistas olagligt i Sverige dels ska kunna fråntas sin rätt till alla offentliga stöd, bidrag och förmåner under fem års tid, dels ska bli återbetalningsskyldig för offentliga stöd, bidrag och förmåner som betalats ut eller annars kommit honom eller henne till del i upp till tolv månader innan brottet kom till polisens kännedom.

Sanktionsdirektivet behandlar frågan om arbetsgivare som har överträtt anställningsförbudet ska kunna tillfälligt eller permanent fråntas sitt tillstånd att driva näringsverksamheten. Enligt regeringens bedömning kan påföljden näringsförbud meddelas mot en arbetsgivare som i sin näringsverksamhet har överträtt förbudet mot att ha olagligt vistades utlänningar som arbetar. Några författningsändringar behövs därför inte.

Sanktionsdirektivet ger möjlighet för medlemsstaterna att offentliggöra en förteckning över arbetsgivare som är juridiska personer och som har hållits ansvariga för brott i form av att ha anställt en utlänning som vistas utan tillstånd i landet. Regeringen anser inte att det bör införas en sådan förteckning.

Regeringen föreslår vidare att det i enlighet med direktivet bör införas en lagstadgad rätt för utlänningarna att få lön och annan ersättning för utfört arbete. Vid en tvist mellan en utlänning och en arbetsgivare om inestående ersättning ska gälla en presumtion för att lönen ska motsvara den minimilön som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen och för att tre månaders heltidsarbete har utförts.

För den som redan har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att samarbeta med myndigheterna i en utredning om brott av en arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige, föreslås en möjlighet att bevilja ytterligare tidsbegränsat uppehållstillstånd. Det förlängda

uppehållstillståndet är avsett att underlätta för utlänningen att få ut sin ersättning för utfört arbete. För att beviljas uppehållstillståndet ska utlänningen därför ha väckt talan om inestående ersättning. Upphållstillståndet ska kunna förlängas till dess att utlänningen har fått eventuell inestående ersättning.

För uppdragsgivare som anlitar en underentreprenör för att genomföra ett entreprenadavtal införs ett subsidiärt ansvar i förhållande till arbetsgivaren (underentreprenören) för lön och annan ersättning till en utlänning som vistas olagligt och utför arbete hos underentreprenören inom underentreprenaden. Uppdragsgivare ska i dessa fall betala det belopp som arbetsgivaren skulle ha betalat, vilket innebär att de föreslagna presumptionerna om löns storlek och anställningens omfattning blir tillämpliga även i denna situation. För uppdragsgivare som anlitar en underentreprenör för att genomföra ett entreprenadavtal införs därutöver ett på motsvarande sätt subsidiärt ansvar för kostnaderna för att skicka lön och annan ersättning som uppdragsgivaren betalar enligt de nya bestämmelserna.

Enligt sanktionsdirektivet ska en huvudentreprenör som anlitar en underentreprenör med anställda tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet ansvara för betalning av bl.a. den finansiella sanktionen tillsammans med eller i stället för arbetsgivaren. Direktivet medger att medlemsstaterna inför strängare ansvarsregler i den nationella lagstiftningen. Regeringen föreslår att den som anlitar en underentreprenör ska, genom rimliga kontrollåtgärder, se till att underentreprenören inte utför arbetena med anställda som vistas olagligt i landet. Om uppdragsgivaren inte har gjort detta, bör uppdragsgivaren själv betala en särskild avgift. Skyldigheten för uppdragsgivaren att betala den särskilda avgiften är således inte beroende av om arbetsgivaren (underentreprenören) betalar en sådan avgift eller inte. Inte heller bör uppdragsgivaren och underentreprenören betala den särskilda avgiften tillsammans, utan såväl uppdragsgivare som arbetsgivare ska kunna påföras den särskilda avgiften.

En uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder och som inte insåg eller hade skäligen anledning att anta att arbetsgivaren hade en utlänning anställd som saknade rätt att vistas i Sverige, ska inte betala någon särskild avgift och inte heller ansvara för lön och annan ersättning till underentreprenörernas anställda.

Att det är förbjudet för arbetsgivare att anställa utlänningar som inte har föreskrivet arbetstillstånd innebär inte att den som arbetar utan sådant tillstånd saknar rättigheter. Grundläggande skyddsregler inom arbetsrätt och arbetsmiljö kan i betydande delar tillämpas på dessa utlänningar. Även en sådan grundläggande rättighet som föreningsfrihet gäller oavsett utlänningens migrationsrättsliga status.

Sanktionsdirektivet ställer krav på att inspektioner av arbetsgivare genomförs. Regeringen anser att polisen ska vara den myndighet som ska genomföra inspektionerna samt de riskbedömningar av olika verksamhetssektorer som krävs. Regeringen bedömer vidare att kostnaderna för detta kan finansieras inom polisens befintliga anslagsramar.

Alla kontroller, precis som andra polisingripanden, ska ske med minsta möjliga intrång i personens frihet och integritet, och den som kontrolleras ska behandlas med humanitet och värdighet. Enligt gällande ordning får inre utlänningskontroll enligt 9 kap. 9 § utlänningslagen inte göras slumpmässigt eller i spaningssyfte. Tvångsmedel enligt rättegångsbalken får inte heller användas i brottsförebyggande syfte. Det saknas alltså möjligheter att tillgripa tvångsmedel, såväl straffprocessuella som administrativa, i rent spaningssyfte. Några förändringar av dessa förutsättningar är inte aktuellt i nuläget. Polisen är den myndighet som redan i dag har ansvar för att förebygga samt bedriva spaning och utredning i fråga om sådana brott som avses i 20 kap. 5 § utlänningslagen. Att myndigheten även fortsättningsvis ska svara för de uppgifter som direktivet föreskriver innebär inga utökade befogenheter för polisen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013. En ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. föreslås dock träda i kraft den 2 juli 2013.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet de gröna.

Motionerna

Eva-Lena Jansson (S) begär i motion 2012/13:Sf10 ett tillkännagivande om att 5 § 1 lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlännings som inte har rätt att vistas i Sverige bör få samma lydelse som den som föreslagits i betänkandet SOU 2010:63: ”den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön och ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.” Motionären anser att det skulle vara olyckligt att införa begreppet minimilön i lagen.

David Lång (SD) begär i motion 2012/13:Sf11 ett antal tillkännagivanden m.m. Han anser att den särskilda avgiften som regeringen har föreslagit ska vara betydligt strängare för att avskräcka ohederliga arbetsgivare från att anställa utlännings som vistas utan tillstånd i Sverige. Arbetsgivare som har illegal arbetskraft anställd i upp till 3 månader bör betala en avgift på ett prisbasbelopp. Vid anställningar i upp till 12 månader bör avgiften vara två prisbasbelopp och vid längre anställningar tre prisbasbelopp (yrkande 1). Även fängelsestraffet för aktuella arbetsgivare bör vara strängare än vad regeringen har föreslagit för att ha avskräckande verkan. Straffskalan bör vara fängelse från sex månader till sex år. I normalfallet bör straffet vara fängelse i två år (yrkande 2). Motionären anser också att

sanktionen fråntagande av rätten till offentligt stöd, bidrag och andra förmåner även ska gälla då en arbetsgivare har anställt en utlänning som vistas i landet lovligt men som saknar arbetstillstånd. I motionen anförs att den största risken med att anställa illegal arbetskraft är att svarta dumpade löner kommer att utbetalas och att detta gäller oavsett om den anställde har tillstånd att vistas i Sverige eller inte. Avsaknaden av arbetstillstånd ska därför vara avgörande för om sanktioner ska utdömas eller inte (yrkande 3). Vidare tar motionären upp frågan om att utesluta en leverantör från att delta i en offentlig upphandling. Det bör i lagen om offentlig upphandling förtydligas dels att arbetsgivare som fälltts för brott mot att anställa en utlänning som vistas olovligen i Sverige ska fråntas denna rätt, dels att den arbetsgivare som någon gång de senaste fem åren har belagts med sanktionsavgift för anställning av arbetskraft som vistas olagligt i landet eller inte fullgjort sina åligganden avseende kostnader för återsändande till hemlandet får uteslutas från att delta i en offentlig upphandling. Detta ska gälla även om en företrädare för en juridisk person har gjort sig skyldig till något av ovanstående (yrkande 4). Vidare anför motionären att arbetsgivare som har anställt en utlänning som vistas olagligt i Sverige ska kunna få sitt tillstånd att bedriva tillståndspliktig verksamhet återkallat. Denne bör även kunna vägras eller fråntas F-skattsedel. Även dessa sanktioner ska omfatta juridiska personer (yrkande 5). Motionären anser även att det mellan arbetsgivaren och arbetsgivarens uppdragsgivare ska finnas ett solidariskt och inte subsidiärt ansvar då båda har genomfört otillräckliga kontroller. Om varken uppdragsgivaren eller arbetsgivaren har uppfyllt sin kontrollskyldighet ska sanktioner drabba båda (yrkande 6). Vidare anser motionären att regeln om presumtion för ett arbetsförhållande om tre månaders heltidsanställning kan leda till att en arbetstagare får lön som han eller hon inte har tjänat in, t.ex. vid säsongsanställning. Regeringens förslag i denna del bör därför avslås (yrkande 7). Motionären föreslår även att illegalt anställda inte ska omfattas av lönegarantilagen (yrkande 8). När det gäller den möjlighet att få ytterligare tillfälligt uppehållstillstånd som regeringen föreslår anser motionären att en gräns på en månad bör införas. Vid behov ska uppehållstillståndet kunna förlängas med högst en månad i taget (yrkande 9). Motionären anför även att kostnaderna för den anställdes återvändande till hemlandet är väsentligt högre än vad regeringen har antagit. Arbetsgivaren bör åläggas att utöver den särskilda avgiften stå för återvändandekostnader för såväl den anställde som för eventuella familjemedlemmar och släktingar som har följt med till Sverige (yrkande 10). Beträffande inspektioner framhåller motionären att dessa bör vara omfattande. Skatteverkets kontrollanter bör få befogenheter att utföra arbetsplatskontroller och att utdela ekonomiska sanktioner på plats. Polisen bör främst fokusera på undersökningar av vissa riskbranscher (yrkande 11). Motionären anser också att det är lämpligt att i första hand Kronofogdemyndigheten inrättar en offentlig förteckning över arbetsgivare som är juridiska personer och som har begått någon överträdelse enligt sanktions-

direktivet (yrkande 12). Slutligen anser motionären att Rikspolisstyrelsen bör få ökade anslag för att kunna bedriva inspektioner i riskbranscher och hantera anmälningar från Skatteverket. Regeringens antagande att det räcker med 6–8 årsarbetskrafter är, enligt motionären, en grov underskattning (yrkande 13).

Christina Høj Larsen m.fl. (V) anför i kommittémotion 2012/13:Sf9 yrkandena 1 och 2 att det saknas förslag i propositionen om att avkriminalisera papperslösa som försörjer sig genom att arbeta och om att ge dem rätt till skadestånd för kränkande behandling. Motionärerna anser att det är arbetsgivarna som bör bära hela straffansvaret för anställningen. Det skulle förbättra papperslösas möjligheter att kräva löner och arbetsvillkor i enlighet med lagar och avtal och att utnyttja rätten att få skadestånd och ersättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att EU-direktiv är, enligt EG-rättsliga regler, rättsakter som är bindande för medlemsstaterna med avseende på de resultat som ska uppnås. Medlemsstaterna är således skyldiga att i sina regelverk genomföra direktiv på ett sätt som säkerställer att ändamålen uppnås. Utskottet ställer sig positivt till harmoniserade åtgärder mot arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som saknar rätt att vistas i unionen. Tydliga och klara regler på området är av stor betydelse. De motverkar både olaglig invandring och att arbetstagare utsätts för exploatering.

Beträffande presumptionsregeln i 5 § 1 lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige noterar utskottet att minimilön är det begrepp som används i sanktionsdirektivet. Enligt regeringen ska i uttrycket innefattas de olika slags ersättningar som kan anses vara lön enligt det normerande centrala kollektivavtalet. I de fall kollektivavtal inte är tillämpligt får ledning i stället hämtas från praxis inom yrket eller branschen. Minimilönen behöver inte sammanfalla med det normerande kollektivavtalets grundlön, lägsta lön eller dylikt utan kan omfatta även andra ersättningar som är vanligt förekommande på den svenska arbetsmarknaden, exempelvis övertidsersättning, tillägg för obekväm arbetstid och nattarbete samt skiftarbetestillägg. Vidare är det i princip inget som hindrar att lönen är differentierad utifrån exempelvis arbetstagarnas arbetsuppgifter, utbildning, erfarenhet och kompetens samt det ansvar som arbetet innebär. Inte heller finns det något som hindrar att olika lön krävs beroende på var i landet de utstationerade arbetstagarna arbetar, om lönen exempelvis är geografiskt differentierad i kollektivavtalet. Ett generellt krav är dock att det kan anses vara fråga om minimivillkor.

Utskottet konstaterar att begreppet minimilön inte avser en generell lagstadgad minimilön utan har sin utgångspunkt i kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen, vilket även framgår av lagtexten. Som angetts

ovan kan begreppet även omfatta andra ersättningar än lägstalön och ta hänsyn till utbildning, arbetsuppgifter, kompetens och ansvar m.m. Utskottet anser i likhet med arbetsmarknadsutskottet att den nu föreslagna lydelsen kan anses vara anpassad till både direktivets krav och den svenska lagstiftningen på området. Motion 2012/13:Sf10 (S) avstyrks med det anförda.

Sanktionsdirektivet ställer krav på en presumtion för att ett anställningsförhållande för en utlänning som vistats olagligt i landet ska ha uppgått till minst tre månader. I likhet med arbetsmarknadsutskottet instämmer socialförsäkringsutskottet i regeringens bedömning att en sådan presumptionsregel måste införas eftersom det i svensk rätt inte finns någon motsvarighet till bestämmelsen. Det bör även framhållas att såväl utlänningen som arbetsgivaren har möjlighet att föra bevisning om att anställningstiden kan vara en annan än den som anges i presumptionsregeln. Motion 2012/13:Sf11 yrkande 7 (SD) avstyrks med det anförda.

Vad gäller ansvar för att utge bl.a. lön i entreprenadförhållanden föreslår regeringen ett subsidiärt ansvar för uppdragsgivaren. Beträffande frågan om entreprenörers och arbetsgivares ansvar för sanktioner framgår emellertid av propositionen att skyldigheten för uppdragsgivaren att betala den särskilda avgiften inte är beroende av om arbetsgivaren (underentreprenören) kan betala en sådan avgift eller inte. Regeringen föreslår således att såväl uppdragsgivare som arbetsgivare ska kunna påföras den särskilda avgiften. Motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkande 6 kan därmed anses delvis tillgodosedd och avstyrks.

Frågan om fräntagande av rätten till offentliga stöd, bidrag och andra förmåner för även sådana arbetsgivare som anställt en person som vistas lovligt i Sverige men saknar arbetstillstånd omfattas inte av direktivet och den behandlas inte i den aktuella propositionen. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen att en sådan regel ska införas. Motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkande 3 avstyrks därmed.

Beträffande rätt till lönegaranti ställer direktivet inte något krav på att en sådan garanti inte ska gälla när den anställda vistas utan tillstånd i landet. Utskottet ser, i likhet med arbetsmarknadsutskottet, ingen anledning att föreslå en sådan regel. Motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkande 8 avstyrks därmed.

Vidare ställer sig utskottet bakom regeringens bedömning att det inte bör införas en offentlig förteckning över juridiska personer som fällts för att ha anställt utlänningar som vistas utan tillstånd i Sverige. Motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkande 12 avstyrks därmed.

När det gäller inspektioner delar utskottet regeringens bedömning att polisen bör utföra dessa och även de riskbedömningar av olika verksamhetssektorer som kan krävas samt att kostnaderna kan finansieras inom polisens befintliga anslagsramar. Motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkandena 11 och 13 avstyrks därmed.

För närvarande utgår ideellt skadestånd för kränkning – som alltså inte ersätter någon ekonomisk skada – bara vid brott som innebär angrepp mot någons person, frihet, frid eller ära (2 kap. 3 § skadeståndslagen). Frågan om det finns anledning att göra några ändringar i gällande regler om ideellt skadestånd för kränkning är en principiell fråga som inte bör begränsas till anställning av utlänningar som inte har tillstånd att vistas i Sverige. Utskottet ställer sig således inte bakom motion 2012/13:Sf9 (V) yrkande 2 som därmed avstyrks.

I likhet med sin inställning i det av riksdagen godkända betänkandet 2012/13:SfU7 Migration och asylpolitik anser utskottet att riksdagen bör avslå motion 2012/13:Sf9 (V) yrkande 1 om att straffet för den som arbetar illegalt ska avskaffas. Motionsyrkandet avstyrks således.

När det gäller de övriga lagförslagen kan utskottet inte komma till någon annan slutsats än att de är ändamålsenliga och lämpliga för att genomföra sanktionsdirektivet. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom motion 2012/13:Sf11 (SD) yrkandena 1, 2, 4, 5, 9 och 10 som därmed avstyrks.

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bör bestämmas till den 1 augusti 2013. Härigenom kan kungörandet av de antagna lagarna ske i tid före ikraftträdandet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Minimilön, punkt 1 (S, V)**

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Annelie Karlsson (S) och Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf10 av Eva-Lena Jansson (S).

Ställningstagande

Vi anser att det av flera skäl vore olyckligt att föra in minimilönebegreppet i den lagstiftning som nu föreslås. Bland annat råder det mellan exempelvis LO och Svenskt Näringsliv delade meningar om vad detta begrepp innebär. I enlighet med sanktionsdirektivet är det fullt möjligt att, som utredaren i betänkandet SOU 2010:63 föreslår, låta lönen och ersättningen bestämmas i enlighet med ett tillämpligt svenskt kollektivavtal. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag till lydelse av 5 § 1 lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige enligt följande: den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämbart svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

2. **Fråntagande av offentligt stöd m.m. i vissa fall, punkt 2 (SD)**

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Den största risken med att anställa illegal arbetskraft är att svarta dumpade löner kommer att utbetalas och detta gäller oavsett om den anställde har tillstånd att vistas i Sverige eller inte. Avsaknaden av arbetstillstånd ska därför vara avgörande för om sanktionen ska utdömas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om att sanktionen fråntagande av rätten till offentligt stöd, bidrag och andra förmåner även ska gälla då en arbetsgivare har anställt en utlänning som har tillstånd att vistas i landet men som saknar arbetstillstånd.

3. Presumtion för arbete, punkt 3 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag när det gäller 5 § 2 lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 7 och avslår proposition 2012/13:125 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeln om presumtion för ett arbetsförhållande om tre månaders heltidsanställning kan leda till att en arbetstagare får en lön som han eller hon inte har tjänat in, t.ex. vid säsongsanställning. Regeringens förslag i denna del bör därför avslås.

4. Lönegaranti, punkt 4 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Avtalet mellan arbetsgivare och olagligt anställda utlänningar har slutits på osedliga grunder. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om att sådan ersättning inte ska omfattas av lönegarantilagen.

5. Inspektioner m.m., punkt 5 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkandena 11 och 13.

Ställningstagande

När det gäller inspektioner måste dessa vara omfattande. Skatteverkets kontrollanter bör få befogenheter att utföra arbetsplatskontroller och att utdela ekonomiska sanktioner på plats. Polisen bör främst fokusera på undersökningar av vissa riskbranscher.

Rikspolisstyrelsen bör få ökade anslag för att kunna bedriva inspektioner i riskbranscher och hantera anmälningar från Skatteverket. Regeringens antagande att det räcker med 6–8 årsarbetskrafter är en grov underskattning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om inspektioner och ökade anslag.

6. Skadestånd m.m., punkt 6 (V)

av Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf9 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Arbetsgivarna bör bära hela straffansvaret för själva anställningen. Det skulle förbättra papperslösas möjligheter att kräva löner och arbetsvillkor i enlighet med lagar och avtal och att utnyttja rätten att få skadestånd och

ersättning. Regeringen bör återkomma med lagförslag om att avkriminalisera papperslösa som försörjer sig genom att arbeta och om skadestånd för kränkande behandling.

7. Övrigt om genomförande av sanktionsdirektivet, punkt 7 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Sf11 av David Lång (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 9, 10 och 12.

Ställningstagande

För Sverigedemokraterna är det viktigt att inte bara skydda Sverige som nation från missbruket att utnyttja olaglig arbetskraft från tredjeländer, utan även individen och våra rättsregler. Det är viktigt att sanktionsdirektivets bestämmelser genomförs på ett sådant sätt att konsekvenserna av att bli ertappad för brottet blir större än de vinster ett företag kan göra genom att använda illegal arbetskraft. Annars kommer problemet med illegal arbetskraft aldrig att försvinna.

Det huvudsakliga syftet med sanktionsdirektivet är att avskräcka ohederliga företagare från att med slavlöner anställa och i vissa fall importera illegal arbetskraft. Den finansiella sanktionen – den särskilda avgiften – ska därför vara betydligt strängare än vad regeringen har föreslagit. Arbetsgivare som har illegal arbetskraft anställd i upp till tre månader ska betala en avgift på ett prisbasbelopp. Vid anställningar i upp till tolv månader ska avgiften vara två prisbasbelopp och vid längre anställningar tre prisbasbelopp.

Även fängelsestraffet för aktuella arbetsgivare bör vara strängare än vad regeringen har föreslagit för att den avskräckande effekten ska uppnås. Straffskalan bör vara fängelse från sex månader till sex år. I normalfallet bör straffet vara fängelse i två år.

I lagen om offentlig upphandling bör det förtydligas att en arbetsgivare som fällts för brott mot att anställa en utlänning som vistas olovligt i Sverige ska fräntas rätten att delta i offentlig upphandling under en femårsperiod. Det bör vidare lagregleras att den arbetsgivare som någon gång de senaste fem åren har belagts med sanktionsavgift för anställning av arbetskraft som vistas olagligt i landet eller som inte fullgjort sina åligganden beträffande kostnader för återsändande till hemlandet får uteslutas från att delta i en offentlig upphandling. Ovanstående ska gälla även om en företrädare för en juridisk person har gjort sig skyldig till något av ovanstående.

En arbetsgivare som har anställt en utlänning som vistas olagligt i Sverige ska kunna få sitt tillstånd att bedriva tillståndspliktig verksamhet återkallat. Denne bör även kunna vägras eller fråntas F-skattsedel. Även dessa sanktioner ska omfatta juridiska personer.

Regeringen föreslår att uppdragsgivare ska ha ett subsidiärt ansvar med avseende på bl.a. lön och annan ersättning då båda har genomfört otillräckliga kontroller. Detta undergräver hela tanken bakom sanktionsdirektivet. Åtgärderna måste avskräcka solidariskt och således avse båda.

Beträffande möjligheten att få ytterligare tillfälligt uppehållstillstånd ska en gräns på en månad införas. Vid behov ska uppehållstillståndet kunna förlängas med högst en månad i taget. När utredningsledaren anser att förhör har hållits och bevisning blivit dokumenterad i tillräcklig omfattning ska utlänningen återföras till sitt hemland.

Kostnaderna för den anställdes återvändande till hemlandet är väsentligt högre än vad regeringen har antagit, vilket Rikspolisstyrelsen har visat. Arbetsgivaren bör därför utöver den särskilda avgiften stå för återvändandekostnaderna för såväl den anställda som för eventuella familjemedlemmar och släktingar som har följt med till Sverige.

I första hand Kronofogdemyndigheten bör inrätta en offentlig förteckning över arbetsgivare som är juridiska personer och som har begått någon överträdelse enligt sanktionsdirektivet. Förteckningen ska kunna utgöra en del av underlaget i samband med beslut om offentlig upphandling inom EU och vid ansökan om offentliga förmåner, stöd eller bidrag. En gallring av uppgifterna bör ske efter fem år.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs i reservationen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Följdmotionerna

2012/13:Sf9 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag om att avkriminalisera papperslösa som försörjer sig genom att arbeta.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag om att papperslösa som försörjer sig genom att arbeta ska kunna få skadestånd för kränkande behandling.

2012/13:Sf10 av Eva-Lena Jansson (S):

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige med den ändringen att 5 § får den lydelse som anges i motionen.

2012/13:Sf11 av David Lång (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nivån på de ekonomiska sanktionerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fängelsestraff.

3. Riksdagen begär att regeringen ändrar sina ställningstaganden när det gäller fråntagande av rätten till offentligt stöd, bidrag och andra förmåner om arbetaren har tillstånd att vistas i landet men inte har arbetstillstånd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fråntagande av rätten att delta vid offentliga upphandlingar under en femårsperiod.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återkallad F-skatt och förbud mot tillståndspliktig verksamhet vid lagöverträdelser enligt sanktionsdirektivet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om solidariskt ansvar mellan arbetsgivaren och arbetsgivarens uppdragsgivare.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag om en presumtion för ett arbetsförhållande om tre månaders heltidsanställning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagen om lönegaranti.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillfälligt uppehållstillstånd då de för utredningen relevanta illegala arbetarna samarbetar med polisen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kostnaderna för den illegala arbetarens återvändande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inspektioner.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett register för lagförda i enlighet med sanktionsdirektivet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Rikspolisstyrelsen bör få ökade anslag för att kunna bedriva inspektioner i riskbranscher och hantera anmälningar från Skatteverket.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller när en arbetsgivare som inte har vidtagit sådana kontrollåtgärder som avses i 20 kap. 12 § andra stycket utlänningslagen (2005:716) har en utlänning anställd i Sverige som inte har rätt att vistas här. Lagen gäller också när en sådan utlänning tillfälligt utför arbete i ett annat land.

Lagen är inte tillämplig på medborgare i en EES-stat eller i Schweiz, och inte heller på deras familjemedlemmar, om dessa har rätt till fri rörlighet enligt de regler som gäller inom Europeiska unionen.

2 § Ett avtalsvillkor som i jämförelse med denna lag är till nackdel för utlänningen är utan verkan mot honom eller henne.

3 § I denna lag avses med *uppdragsgivare* den som anlitar en eller flera underentreprenörer för att genomföra ett huvud- eller ett underentreprenadavtal.

Med *uppdragsgivare i tidigare led* avses i denna lag en uppdragsgivare som inte har ett direkt avtalsförhållande med den underentreprenör som är arbetsgivare för utlänningen.

Lagen är inte tillämplig på den som är beställande part i ett huvudentreprenadavtal.

Lön och annan ersättning

4 § En utlänning som har utfört arbete under sådana förhållanden som avses i 1 § första stycket har rätt till lön och annan ersättning från sin arbetsgivare.

5 § Vid tvist mellan en arbetsgivare och en utlänning om lön eller annan ersättning för utfört arbete ska, om inte någon av dem visar annat,

1. lönen eller ersättningen anses motsvara den minimilön och ersättning som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen, och

2. utlänningen anses ha utfört tre månaders heltidsarbete.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (EUT L 168, 30.6.2009, s. 24, Celex 32009L0052).

Kostnader för att sända lön och annan ersättning

6 § Om det uppstår kostnader för att sända sådan lön och annan ersättning som avses i 4 § till en utlänning ska arbetsgivaren betala dessa.

Uppdragsgivares ansvar

7 § Om en arbetsgivare som anlitas som underentreprenör för att genomföra ett entreprenadavtal inte kan ersätta en utlänning enligt 4–6 §§, ansvarar arbetsgivarens uppdragsgivare och uppdragsgivare i tidigare led solidariskt med varandra för den lön och annan ersättning samt de eventuella kostnader för att sända lönen och ersättningen till utlänningen som arbetsgivaren skulle ha betalat enligt 4–6 §§.

En uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder och som inte inser eller har skäligen anledning att anta att arbetsgivaren har en eller flera utlänningar anställda som saknade rätt att vistas i Sverige, är inte ansvarig enligt första stycket.

En uppdragsgivare i tidigare led är ansvarig enligt första stycket endast om uppdragsgivaren inser eller har skäligen anledning att anta att arbetsgivaren har en eller flera utlänningar anställda som saknade rätt att vistas här och som arbetade inom underentreprenaden.

8 § Arbetsgivaren ska ersätta den som har betalat lön eller annan ersättning enligt 7 § första stycket. Motsvarande skyldighet gäller också för en sådan uppdragsgivare som är ansvarig enligt 7 § i förhållande till uppdragsgivare i tidigare led.

Rättegångsregler

9 § Mål om tillämpningen av denna lag ska, i den mån tvisten avser förhållandet mellan en arbetsgivare och en utlänning, handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om utlänningslagen (2005:716) dels att 5 kap. 18 §, 12 kap. 12 a §, 20 kap. 5, 12 och 13 §§ samt 23 kap. 1 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 5 kap. 15 d §, 12 kap. 12 b och 13 b §§, 20 kap. 12 a och 15–17 §§ samt närmast före 12 kap. 13 b § och 20 kap. 15 § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

15 d §

En utlämning med uppehållstillstånd enligt 15 § får, efter egen ansökan, för tiden efter tillståndets giltighetstid beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, om utlämningen

1. har samarbetat med de brottsutredande myndigheterna i en utredning om brott enligt 20 kap. 5 §, och

2. har väckt talan om inestående ersättning för arbete enligt lagen (2013:000) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlämning som inte har rätt att vistas i Sverige.

18 §²

En utlämning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Det som föreskrivs i första stycket gäller dock inte om

1. utlämningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller annan skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlämningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlämning med familjeanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (EUT L 168, 30.6.2009, s. 24, Celex 32009L0052).

² Senaste lydelse 2010:440.

4. utlänningen kan beviljas eller har tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–3 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a §, 7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

8. utlänningen med stöd av 10 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning, eller

9. det annars finns synnerliga skäl.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt *dom eller* beslut som har vunnit laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a §, 8 kap. 14 § och 12 kap. 18–20 §§.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt *ett* beslut som har vunnit laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a §, 8 kap. 14 § och 12 kap. 18–20 §§.

12 kap.

12 a §³

Har en utlänning ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa utlänningen.

Om en utlänning har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket eller 15 d §, får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa utlänningen.

12 b §

Om en förundersökningsledare har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap.

³ Senaste lydelse 2008:884.

15 §, får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa den utlänning som ansökan avser.

Förbud mot verkställighet när tidsbegränsat uppehållstillstånd har meddelats

13 b §

Om Migrationsverket har beviljat ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 d §, får ett beslut om avvisning eller utvisning av utlänningen inte verkställas så länge uppehållstillståndet gäller.

20 kap.

5 §

Till böter eller, när omständigheterna är försvårande, fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har en utlänning i sin tjänst fastän utlänningen inte har föreskrivet arbetstillstånd. I fråga om påförande av särskild avgift gäller 12–14 §§.

Till böter eller, när omständigheterna är försvårande, fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har en utlänning anställd, om utlänningen

1. inte har rätt att vistas i Sverige, eller

2. har rätt att vistas här men saknar föreskrivet arbetstillstånd.

I fråga om påförande av särskild avgift gäller 12–14 §§.

12 §⁴

En fysisk eller juridisk person som har en utlänning i sin tjänst fastän utlänningen inte har arbetstillstånd skall betala en särskild avgift oavsett om ansvar krävs ut enligt 5 §. Avgiften tillfaller staten.

En fysisk eller juridisk person som har en utlänning anställd ska, oavsett om ansvar krävs ut enligt 5 §, betala en särskild avgift, om utlänningen

1. inte har rätt att vistas i Sverige, eller

2. har rätt att vistas här men saknar föreskrivet arbetstillstånd.

Särskild avgift enligt första stycket 1 ska inte betalas av den som har

1. kontrollerat utlänningens rätt att vistas i Sverige,

För varje utlänning utgör avgiften hälften av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när överträdelsen upphörde.

⁴ Senaste lydelse 2010:1296.

Om överträdelsen har pågått under en längre tid än tre månader, utgör avgiften för varje utlänning i stället hela prisbasbeloppet. Avgiften får sättas ned eller efterges helt, om särskilda skäl talar för det.

2. behållit en kopia av eller ett utdrag ur den eller de handlingar som visar att utlänningen har rätt att vistas här, och

3. underrättat den behöriga myndigheten, som anges i en förordning som har utfärdats med stöd av denna lag, om anställningen.

För varje utlänning är avgiften hälften av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när överträdelsen upphörde. Om överträdelsen har pågått under en längre tid än tre månader, är avgiften för varje utlänning i stället hela prisbasbeloppet. Avgiften får sättas ned helt eller delvis, om särskilda skäl talar för det. Avgiften tillfaller staten.

12 a §

En fysisk eller juridisk person som är uppdragsgivare, eller uppdragsgivare i tidigare led, åt en arbetsgivare som har en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige anställd, ska betala en särskild avgift om

1. uppdragsgivaren, eller en uppdragsgivare i tidigare led, har anlitat arbetsgivaren som underentreprenör för att genomföra ett avtal om entreprenad eller underentreprenad,

2. utlänningen arbetar inom underentreprenaden, och

3. uppdragsgivaren, eller uppdragsgivaren i tidigare led, inte är beställare i huvudentreprenadavtalet.

En uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder och som inte inser eller har skälig anledning att anta att arbetsgivaren hade en eller flera utlänningar anställda som saknade rätt att vistas i Sverige, ska inte betala den särskilda avgiften.

En uppdragsgivare i tidigare led ska betala den särskilda avgiften

endast om uppdragsgivaren inser eller har skälig anledning att anta att arbetsgivaren hade en eller flera utlänningar anställda som saknade rätt att vistas här och som arbetade inom underentreprenaden.

För varje utlänning är avgiften hälften av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när överträdelsen upphörde. Om överträdelsen har pågått under en längre tid än tre månader, är avgiften för varje utlänning i stället hela prisbasbeloppet. Avgiften får sättas ned helt eller delvis, om särskilda skäl talar för det. Avgiften tillfaller staten.

13 §

Allmän domstol prövar, efter ansökan, om särskild avgift *skall* tas ut enligt 12 §. Ansökan *skall* göras av allmän åklagare inom två år efter det att överträdelsen upphörde. I fråga om sådan talan tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter och bestämmelserna om kvarstad i brottmål.

Avgiften får inte tas ut när fem år har gått efter det att överträdelsen upphörde.

Allmän domstol prövar, efter ansökan, om särskild avgift *ska* tas ut enligt 12 *eller* 12 a §§. Ansökan *ska* göras av allmän åklagare inom två år efter det att överträdelsen upphörde. I fråga om sådan talan tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter och bestämmelserna om kvarstad i brottmål.

Annan särskild rättsverkan

15 §

Den som har begått ett brott som avses i 5 § första stycket 1 får, på yrkande av allmän åklagare, för en tid av högst fem år fräntas sin rätt till en del av eller alla offentliga stöd, bidrag och förmåner som har beviljats men ännu inte betalats ut eller kommit honom eller henne till del om

1. omständigheterna vid gärningen är försvårande,

2 åtgärden är motiverad med hänsyn till brottets straffvärde,

3 den samlade reaktionen på

brottsligheten inte blir oproportionerligt sträng, och

4. anställningen har avsett arbete för annat än arbetsgivarens privata syften.

Särskild rättsverkan enligt denna paragraf får inte avse stöd, bidrag eller annan förmån som har beviljats en fysisk person för hans eller hennes privata behov.

16 §

Den som har begått ett brott som avses i 5 § första stycket 1 och som har tagit emot offentliga stöd, bidrag eller andra förmåner får, på yrkande av allmän åklagare, förpliktas att betala tillbaka en del av eller alla sådana stöd, bidrag eller andra förmåner som betalats ut eller annars kommit honom eller henne till del upp till tolv månader innan brottet kom till polisens kännedom om

1. omständigheterna vid gärningen är försvarande,

2. åtgärden är motiverad med hänsyn till brottets straffvärde,

3. den samlade reaktionen på brottsligheten inte blir oproportionerligt sträng, och

4. anställningen har avsett arbete för annat än arbetsgivarens privata syften.

Särskild rättsverkan enligt denna paragraf får inte avse stöd, bidrag eller annan förmån som har betalats ut till en fysisk person för hans eller hennes privata behov.

17 §

Om ett brott som avses i 5 § första stycket 1 har begåtts i en verksamhet som drivs av en juridisk person, får särskild rättsverkan enligt 15 och 16 §§ beslutas mot den juridiska personen, om

1. ledningen för den juridiska personen inte har gjort vad som

skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten, eller

2. brottet har begåtts av

a) en person i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda den juridiska personen eller att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller

b) en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

23 kap.

1 §

Regeringen får, utöver vad som förut angetts i denna lag, meddela föreskrifter om

1. skyldighet att anmäla utlänningars vistelse eller anställning i Sverige,

2. sådana inskränkningar i utlänningars rätt att vara anställda i ett visst företag eller i företag av visst slag som är nödvändiga med hänsyn till rikets säkerhet.

Regeringen får, utöver vad som förut angetts i denna lag, meddela föreskrifter om

1. skyldighet att anmäla utlänningars vistelse eller anställning i Sverige,

2. sådana inskränkningar i utlänningars rätt att vara anställda i ett visst företag eller i företag av visst slag som är nödvändiga med hänsyn till rikets säkerhet,

3. *skyldighet att kontrollera utlänningars rätt att vistas och arbeta i Sverige.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § och 2 kap. 2 och 3 §§ lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §²

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs hos Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt bestämmande, redovisning, betalning och återbetalning av skatter och avgifter,
2. bestämmande av pensionsgrundande inkomst,
3. fastighetstaxering,
4. revision och annan analys- eller kontrollverksamhet,
5. tillsyn samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning,
6. handläggning
 - a) enligt lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter och
 - b) av andra frågor om ansvar för någon annans skatter och avgifter,
7. fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande,
8. verksamheten med boupp-teckningar och dödsboanmälningar enligt ärvdabalken, *och*
9. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

8. verksamheten med boupp-teckningar och dödsboanmälningar enligt ärvdabalken,
9. *hantering av underrättelser från arbetsgivare om anställning av utlänningar som avses i lagen (2013:000) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige, och*
10. *tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.*

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas för tillhandahållande av information som behövs i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet enligt lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2003:670.

² Senaste lydelse: 2007:329.

2 kap.**2 §³**

I databasen får uppgifter behandlas om personer som omfattas av verksamhet enligt 1 kap. 4 § 1–8. Uppgifter om andra personer får behandlas om det behövs för handläggningen av ett ärende.

I databasen får uppgifter behandlas om personer som omfattas av verksamhet enligt 1 kap. 4 § 1–9. Uppgifter om andra personer får behandlas om det behövs för handläggningen av ett ärende.

2 kap.**3 §⁴**

För de ändamål som anges i 1 kap. 4 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. en fysisk persons identitet, medborgarskap, bosättning och familjeförhållanden,
2. en juridisk persons identitet, säte, ägarförhållanden samt firmatecknare och andra företrädare,
3. registrering för skatter och avgifter,
4. underlag för fastställande av skatter och avgifter,
5. bestämmande av skatter och avgifter,
6. underlag för fastighetstaxering,
7. revision och annan kontroll av skatter och avgifter,
8. uppgifter som behövs för handläggning enligt lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter,
9. avgiftsskyldighet till ett registrerat trossamfund och medlemskap i fackförening,
10. yrkanden och grunder i ett ärende,
11. beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder i ett ärende, *och*
12. uppgifter som behövs i verksamheten med bouppteckningar och dödsboanmälningar enligt ärvdabalken.

11. beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder i ett ärende,

12. uppgifter som behövs i verksamheten med bouppteckningar och dödsboanmälningar enligt ärvdabalken, *och*

13. uppgifter som behövs vid hantering av underrättelser från arbetsgivare om anställning av utlänningar som avses i lagen (2013:000) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige.

I databasen får även andra uppgifter behandlas som behövs för fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande.

³ Senaste lydelse: 2001:327.

⁴ Senaste lydelse: 2007:329.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2008:334) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2012/13:109 Föreslagen lydelse

4 §

Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,

3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen.

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 *eller 15 d* § utlänningslagen.

Sådana utlänningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock inte utlänningslag som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2013.

BILAGA 3

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2012/13:AU8y

Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet beslutade den 14 maj 2013 att ge arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och de tre motioner som har väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Arbetsmarknadsutskottet begränsar sig i yttrandet till förslag i propositionen och motionerna som rör frågor om begreppet minimilön, presumptionsregeln om tre månaders arbete och lönegaranti.

Utskottet tillstyrker regeringens proposition 2012/13:125 och avstyrker motionerna 2012/13:Sf10 (S) och 2012/13:Sf11 (SD) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S och SD).

Utskottets överväganden

Rättslig bakgrund

De förslag som läggs fram i propositionen avser genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (*sanktionsdirektivet*).

Syftet med sanktionsdirektivet är att motverka olaglig invandring till Europeiska unionen. I direktivets artikel 1 anges att det därför i direktivet fastställs gemensamma minimistandarder för sanktioner och åtgärder som medlemsstaterna ska tillämpa gentemot arbetsgivare som överträder förbudet att anställa tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet. Av artikel 3 framgår att medlemsstaterna ska förbjuda anställning av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet och att överträdelser av förbudet ska bestraffas med de sanktioner och åtgärder som fastställs i direktivet. Medlemsstaterna ska enligt artiklarna 5, 10 och 12 vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att överträdelse av förbudet för arbetsgivare att anställa tredjelandsmedborgare som saknar rätt att vistas på territoriet ska bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Sanktionerna består av finansiella sanktioner (artikel 5), straffrättsliga sanktioner (artikel 10), ansvar och sanktioner för juridiska personer (artiklarna 11 och 12) och vissa andra åtgärder (artikel 7).

Vid en överträdelse av förbudet ska en arbetsgivare även ansvara för betalning av eventuella inestående ersättningar för utfört arbete till tredjelandsmedborgare som vistas i landet utan tillstånd samt ansvara för betalning av inestående skatter och sociala avgifter. Såvida inte arbetsgivaren eller arbetstagaren kan bevisa motsatsen, ska den överenskomna ersättningen presumeras ha varit åtminstone lika hög som minimilönen enligt tillämplig nationell lagstiftning, kollektivavtal eller i enlighet med etablerad praxis i den relevanta branschen och anställningsförhållandet presumeras ha varit i minst tre månader (artikel 6).

I *lönegarantilagen* (1992:497), som gäller både vid konkurs och vid företagsrekonstruktion, finns bestämmelser om att staten kan gå in och betala ersättning till en arbetstagare i form av lönegaranti för en förmånsberättigad lönefordran.

Propositionen

I proposition 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare föreslår regeringen lagändringar i bl.a. utlänningslagen (2005:716) för genomförandet av sanktionsdirektivet. Regeringen föreslår även att det införs en särskild lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Reger-

ingen bedömer att utlänning är det begrepp, till skillnad från tredjelandsmedborgare som används i direktivet, som ska användas vid genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning.

I den särskilda lag som föreslås regleras bl.a. direktivets krav på rätten för utlänningar som saknat rätt att vistas i Sverige att få lön och annan ersättning för utfört arbete. Enligt 5 § första punkten ska vid tvist mellan en utlänning och en arbetsgivare om inestående ersättning införas en presumtion om att lönen anses motsvara den minimilön som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Enligt 5 § andra punkten ska en presumtion också gälla om att tre månaders heltidsarbete har utförts.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Motionerna

Av de tre motioner som väckts med anledning av propositionen – kommittémotion 2012/13:Sf9 av Christina Høj Larsen m.fl. (V), motion 2012/13:Sf10 av Eva-Lena Jansson (S) och motion 2012/13:Sf11 av David Lång (SD) – är det endast de två sistnämnda som innehåller yrkanden som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Eva-Lena Jansson (S) behandlar i motion 2012/13:Sf10 regeringens förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Motionären noterar att regeringen föreslår att presumtionsregeln i 5 § första punkten ska ha lydelsen att lön eller ersättning ska motsvara minimilön och ersättning som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Motionären noterar även att regeringen anser att begreppet minimilön ska sammanfalla med samma begrepp i utstationeringslagen och därmed tolkas i enlighet med utstationeringsdirektivet. Motionären anser att det vore olyckligt att införa begreppet minimilön i lagen. Enligt motionären bör lydelsen i 5 § första punkten vara den som föreslagits i Sanktionsutredningen (SOU 2010:63), nämligen att den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpbart svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Motionären anser därför att regeringens förslag till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige ska antas med den ändringen att 5 § får den lydelse som anges i motionen.

David Lång (SD) påpekar i motion 2012/13:Sf11 att presumtionsregeln för ett arbetsförhållande om tre månaders heltidsanställning kan leda till att en arbetstagare får lön som han eller hon inte har tjänat in. Det föreslås därför att regeringens förslag om en presumtionsregel i denna del ska avslås (*yrkande 7*). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att illegalt anställda inte ska omfattas av lönegarantilagen (*yrkande 8*).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringens förslag i proposition 2012/13:125 berör ett område av stor betydelse i vårt samhälle. För att försäkra sig om att människor behandlas med respekt och värdighet på arbetsmarknaden är det viktigt att ha ett regelsystem som ser till att oseriösa arbetsgivare drabbas av sanktioner. De ändringar som föreslås i propositionen föranleds av ett EU-direktiv. Det föreligger alltså en skyldighet för Sverige att anpassa de nationella bestämmelserna till sanktionsdirektivet. Utskottet begränsar sin behandling till de förslag i propositionen och motionerna som är kopplade till dels förslaget om en lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige, dels lönegarantilagen.

Förslaget till lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige

Sanktionsdirektivet innehåller bl.a. bestämmelser om att en utlänning som inte har haft rätt att vistas i ett land, men som arbetat under sin olagliga vistelse i landet, har rätt till eventuell inestående ersättning från arbetsgivaren. Utskottet noterar att regeringen föreslår att bestämmelserna ska genomföras genom en ny lag, tillsammans med vissa andra frågor som direktivet ger upphov till. Utskottet välkomnar att lagstiftning införs på området. En uttrycklig lagbestämmelse som fastställer utlänningars rätt till inestående ersättning innebär, som påpekas i propositionen, bl.a. att den rättsliga följden på området blir klar och tydlig samt att personer som berörs ges möjlighet att få full kännedom om sina rättigheter och skyldigheter. Enligt utskottets uppfattning är det lämpligt att lagstiftningen i denna del genomförs genom en särskild lag.

Artikel 6.1 a i sanktionsdirektivet innehåller krav på att inestående ersättning ska presumeras ha varit av viss nivå. Eva-Lena Jansson (S) föreslår i motion 2012/13:Sf10 att presumtionsregeln vid genomförandet av direktivet i svensk lag ska få den lydelse som föreslagits i Sanktionsutredningen (SOU 2010:63). Lydelsen skulle därmed få utformningen att lönen eller ersättningen anses motsvara den ”lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt kollektivavtal...” i stället för den i propositionen föreslagna lydelsen ”minimilön och ersättning som följer av kollektivavtal...”. Utskottet kan inte dela uppfattningen att den lydelse som föreslås i propositionen skulle vara problematisk. Vad gäller begreppet minimilön, som är det begrepp som används i sanktionsdirektivet, redogörs det grundligt i propositionen för vad som innefattas i begreppet (se s. 120 f). Betydelsen av begreppet är även tänkt att sammanfalla med begreppet minimilön i 5 a § utstationeringslagen varför ledning bör sökas även i förarbetena till den lagen (se prop. 2009/10:48 s. 57 f). Enligt utskottets mening får den lydelse som regeringen föreslagit i 5 § första punkten i den nya lagen om

rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige anses vara väl lämpad både för att motsvara direktivets krav och för att passa in i den svenska lagstiftningen på området.

Utskottet vill även framhålla att genomförandet av sanktionsdirektivet i den ordning som föreslås inte kan anses föregripa det arbete som sker i den parlamentariska kommitté som har fått i uppdrag att utvärdera om tillämpningen av lex Laval fungerar så att skyddet för utstationerade arbetstagarers villkor kan säkerställas. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2014.

Artikel 6.3 i sanktionsdirektivet ställer krav på en presumtionsregel om att ett anställningsförhållande för en utlänning som vistas olagligt i landet ska uppgå till minst tre månader. David Lång (SD) vänder sig i ett motionsyrkande mot att det i propositionen föreslås att en bestämmelse med en presumtion om tre månaders heltidsanställning ska införas i lagen. Motionären vill avslå regeringens förslag i denna del. Utskottet instämmer dock i regeringens bedömning att presumtionsregeln i denna del, som slås fast i sanktionsdirektivet, måste införas eftersom det i svensk rätt inte finns någon motsvarighet till bestämmelsen. Utskottet delar även bedömningen att presumtionen bör avse tre månaders heltidsarbete för att den ska få avsedd effekt. Såväl utlänningen som arbetsgivaren har möjlighet att föra bevisning som leder till att anställningstiden bedöms vara en annan än vad som anges i presumtionsregeln.

Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag om lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige och anser att propositionen bör bifallas i denna del och att här behandlade motioner bör avslås.

Lönegarantilagen

När det gäller motionsyrkandet om att olagligt anställda personer inte ska omfattas av lönegarantilagen konstaterar utskottet att det är en fråga som inte uttryckligen behandlas i den aktuella propositionen. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att med anledning av genomförandet av sanktionsdirektivet eller av andra skäl undanta den grupp av arbetstagare som här är aktuella från att omfattas av lönegarantilagen.

Utskottet anser därför att även motionsyrkandet om lönegarantilagen bör avslås.

Stockholm den 23 maj 2013

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Carlsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD) och Josefin Brink (V).

Avvikande meningar

1. Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S) anför:

Regeringen föreslår i proposition 2012/13:125 bl.a. en särskild lag om rätt till lön och annan ersättning för arbete som utförts av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Regeringen föreslår att begreppet minimilön ska användas i den nya lagen. Av propositionen framgår även att begreppet minimilön ska sammanfalla med begreppet minimilön i utstationeringslagen och att det därmed ska tolkas i enlighet med utstationeringsdirektivet. Vi anser att det av flera skäl vore olyckligt att föra in minimilönbegreppet i den lagstiftning som nu föreslås. Det råder delade meningar om detta begrepp mellan exempelvis LO och Svenskt Näringsliv. Vi beklagar att regeringen inte följer utredarens förslag i SOU 2010:63 i denna del. Utredarens förslag till 5 § har följande lydelse:

5 § Vid tvist mellan en arbetsgivare och en utlänning om lön eller annan ersättning enligt anställningsavtalet ska, om inte någon av dem visar annat,

1. den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen, och
2. utlänningen anses ha utfört tre månaders heltidsarbete.

I enlighet med sanktionsdirektivet är det fullt möjligt att, som utredaren föreslår, låta lönen och ersättningen vara i enlighet med ett tillämpligt svenskt kollektivavtal.

Den 1 oktober 2012 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté med uppdraget att utvärdera om tillämpningen av lex Laval fungerar så att skyddet för utstationerade arbetstagares grundläggande arbets- och anställningsvillkor kan säkerställas. Bakgrunden till detta var att riksdagen i juni 2011 fattade beslut om två tillkännagivanden om att regeringen ska utreda lex Laval och utstationeringsdirektivet. Riksdagen ansåg att regeringen skyndsamt skulle tillsätta en utredning om lex Laval med anledning av EU-domstolens dom i Laval-målet 2007. Domen resulterade i förändringar i det svenska regelverket om rätten att ta till fackliga stridsåtgärder rörande villkoren för arbetstagare som är utstationerade i Sverige, den s.k. lex Laval. Av de tillkännagivanden som riksdagen fattade beslut om framgår bl.a. att riksdagen anser att det finns en berättigad oro för att de svenska kollektivavtalen inte kan hävdas och värnas på den svenska arbetsmarknaden med den nuvarande lagstiftningen. Dessutom ansåg riksdagen att regeringen behövde ta nya politiska initiativ på EU-nivå för att säkerställa att utstationeringsdirektivets skyddsregler i framtiden ska ses som ett golv för löne- och anställningsvillkor och inte som ett tak. Uppdraget ska redovisas

senast den 31 december 2014. Det kan tilläggas att lex Laval så sent som i februari 2013 kritiserades av FN-organet ILO. ILO:s expertkommitté, som består av oberoende juridiska experter, grundade sin kritik på att lex Laval strider mot ILO:s kärnkonventioner om förenings- och förhandlingsrätt.

Mot bakgrund av detta anser vi att riksdagen bör besluta i enlighet med vad som följer av utredarens förslag i SOU 2010:63 om 5 § första punkten i den föreslagna lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete som utförts av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Det innebär att riksdagen ska anta regeringens förslag till lag i denna del med den ändringen att 5 § får lydelsen att den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

2. Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare (SD)

Mattias Karlsson (SD) anför:

För Sverigedemokraterna är det viktigt att inte bara skydda Sverige som nation från missbruket att utnyttja av olaglig arbetskraft från tredjeländ, utan även individen och våra rättsregler. Det är viktigt att sanktionsdirektivets bestämmelser genomförs på ett sätt så att våra lagar anpassas så att risken för att bli påkommen är mer kostsam än de vinster ett företag kan skapa med olaglig arbetskraft. Så länge sanktionerna inte överväger möjligheten till vinster kommer problemet med olaglig arbetskraft aldrig att försvinna.

I propositionen föreslås en presumtionsregel för ett arbetsförhållande om tre månaders heltidsanställning om en ersättningstvist skulle uppstå mellan en utlänning och en arbetsgivare. Jag anser att en sådan regel är orimlig. Många riskbranscher är sannolikt säsongsbaserade. Det är även sannolikt att en majoritet av de ingripanden som kan komma att ske mot olagligt anställda inte bara kommer att ske i slutet av säsongen, utan utspritt under hela säsongen. I de fall ett ingripande görs i början av säsongen kan en arbetstagare få lön som denne inte har intjänat. Därför vill jag avslå regeringens förslag om presumtionsregel i denna del.

Jag anser också att det är nödvändigt att klargöra att de krav på ersättning som olagligt anställda kan tänkas ha inte ska omfattas av lönegarantilagen i det fall ett företag skulle hamna på ekonomiskt obestånd. Detta eftersom avtalet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren har slutits på osedliga grunder.

Det anförda innebär att jag anser att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka motion 2012/13:Sf11 yrkandena 7 och 8.